

ACC. NR. M. 8132 : 1-31.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Edith Österlund*
 Härad: *Västbo* Adress: *Box 5, Hållerstorp*
 Socken: *Kulltorp* Berättat av: *Emma Österlund*
 Uppteckningsår: *1942* Född år *1862* i *Kulltorp*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ordstär, uttryck o. talesätt. s. 1-6.
Skam- och öknamn. s. 7-31.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8132:7

Landskap:

Småland

Härad:

Västbo

Socken:

Kulltunga

Uppteckningsår:

1942

Upptecknat av:

Erdit Åstlund

Adress:

Bst 5, Kulltunga

Berättat av:

Emma Åstlund

Född år

1862; Kulltunga

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kan ja g^{ör}ä detta, så kan
ja g^{ör}ä var ja vill, så Hubbe-
göken, skulle slakta katron...

Den velia vinna de. Den
late inte himmer...

veli(-flitig)

vinna(-sagen)

Pengar som gräs ä föbak
som lunga. vinner

-linga)

Bäver och gungärr var
vinner längst...

Ne får de väia mitt öde, så

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 8132:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Rosa-Lajsa kastade spinn-
rocksnubben i Jörens...

Latt et kala fuffa' bella,
sa' lojel, da' somen kans
gjorde i bykorna....

(att det
falle
fustus
tulle!!!)

De som inte gices i Ti!
får givas i uti... (= tid)

få sade man för om
ett arbete som försammades
att utföras i rätt tid...

= tid)

Tekna (= tilljunden) tjänst, ble
allti' försuad...

(= blir)

Bort med kornen*, sa' fous,
du ska få lysa spannska*
a maj!!!

(konfir)
= den lilla
färsen
med. för spannska

Min Anna å' raggut
jorakklad sa' Gaddalin
om karingen sin...

Nor en prata om fram
sa' stäi kan i första (-fjärta)
få sade man då man sam-
belde om en framvarande person
och denne helt hastigt infann
sig under det man talade om
honon...

Tiden går och året
skriver, sa' furs skonen
då kykklokan slog...

Fint ska då va om en ska
binda skorna med best...
li brukade man säga då man
tyckte att folk var kymodiga ^{sin} ~~modiga~~.

ACC. N:R. M. 8132:4

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Erich Östlund*
 Härad: *Västbo* Adress: *Bst 5, Sjöbo*
 Socken: *Kulltorg* Berättat av: *Emma Östlund*
 Uppteckningsår: *1941* Född år *1862 i Kulltorg*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tokprat.
 Åta lite, å ligga rent,
 å skita loss som kamps-
 gro...

De låter inte sjukt att
 kora loss kosta, å
 lyppor skita stora däm-
 skitar...

Au kll, sa' smälning-
 en...
 da' å' mett sa' Finnen
 om flockholen...

Skriv endast på denna sida!

Minna vännar bjöte
för alla sina pengar...

(bryn-
stena)

De ä' inte farligt de ä'
bara roligt, ä' gä te
glickarna (= glickarna)
manaskin (= mäncken)

Ja vilte så gärna till
glickarna för men jag kan
så dåligt på fötterna...
Ty men kan kan lätt
gå på stumpon och ska
för jag ska bli mure
och vatterna...

(=fagot)

Detta sistnämnda gångs
då man dansade polska snuffa
man skulle föresten...

ACC. N.R. M.8132:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tralla å wyssla å
skams syssla ... (=arbete.)

Visa om älskling.

Y Nöjden börja de å dansas
i fallnunnas sova da an...

Y Skildras binda da kransar

i Bolet spela da å dansa..

i Svängar går da med klän...

Y Jönas pipar da galtar

i Kullandras koka da paltar

i Frithem där går de åt...

(=Y Nöjden börjar det dansas
hos Salomon sover man an...

Hos Skildring binder man kransar

i Bolet spelar man och dansar

i Svängar går det med klän...

Hos Jönas pipar man galtar, hos
Kullander koka man paltar
i Frithem där går det åt...)

=dys)

ACC. N:R. M. 8132:7.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Edvin Österlund*
 Härad: *Västbo* Adress: *Box 5, Skellustorp*
 Socken: *Skellustorp* Berättat av: *Emma Österlund*
 Uppteckningsår: *1942* Född år: *1862 i Skellustorp*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skam - och skamsam.

I äldre tider och fröresten
 till in på 1900-talet be-
 kade allmoget mycket
 av skamsamhet, att hitta
 åt sin västa. Gamla per-
 soner och barn förlade
 med varandra om att hitta
 på så fula namn till kam-
 rater och överordnade -
 ju fulare, ju bättre.
 Om man skulle riktigt kunna
 nedsätta någon person, så fanns

(Får ej
 offentlig-
 göras på
 en del. att-
 lingen lever
 i socknen.)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8132:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ingenbeting till synes mera ned-
sattande än ge honom ett
namn. Där bland annat
delar av skamliga eller krim-
liga försorgen förklarade.

Det fanns även ginda som
erhöller dylika namn vil-
ket allt gick ut på att
riktigt försumda bedrägliga
de innervarme på det mest
skymfliga sätt. Men ägaren
och hans familj hade ofta
gott skal för svärdsen i
ett eller annat sätt var-
för han fick säga emot
det skamliga namnet an-
ingen kan onskade eller
ej. För barnen lika borden

själs, blevo de utpekade
med samma namn.

Denne gård det här gäller
eller m. a. o. detta hemmen
ligger på gården Smaknell
Kullarp. Denne gård fick
heta med kringligt kinsörens
namn på allmogens mustiga
språk. Ej kinsören med språk-
ligt namn utan i stil med
Dialekten, på bygdens eget
språk. Ägaren av Denne gård
fick heta västan. Samma
blott med förkortning.

Man kallade honom Fes-
man, söresman. Likaså. Subben
var snål elak och orättvis
och man tyckte således att

att man kunde inte lätt
skämma ut honom än ge
honom ett dylikt skamman.
Bonden skal tända de han
brände kammets ropas efter
sig men vad hjälpte det?
Allt roligare tyckte i syme-
het de yngre och likaså hans
argaste antagonister det blev
att säga det. Förmåga fingo
heta likadant i upprätthåll
men slapp sedan att på-
minnas om skamman
då de uppnått flera mogen-
ålder. Därför att de uppförde
sig bättre än faders. Andra
tider med annat talesätt
bröt ju även in över orten.

Granngården till denna
hade sitt skannamn som
den^{det} erhållit på helt annat
sätt än den först nämnda.
Denna gård kallades 'Röva'
(= andan). Detta namn säges
ha uppkommit sålunda:
En kvätt vid namn Skott
skulle en gång i tiden bebott
denna gård. Han skulle vid
ett tillfälle slakta en ko
men då han skulle sticka
kon stack han henne i
bakom i stället för i halsen.

Då sade man sedan bland
allmogens i generationer efteråt:
"Jagen va så 'dumma' som
Skott, för han stack 'kon' i
= dum)
= kon)

ACC. NR. M. 8132:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

rova!" Gården fick i alla
fall beta 'rova' efter denna
tid. Kucksen hade med all
sannolikhet - teoretiskt sett -
varit full då han skulle
stickas kon och visste väl
inte vilken anda han
stack i. Föden var alltid
den, att då man skulle
slakta i äldre tid skulle
man alltid ha en tär på
färd. Inom man gick ästad.
Och det kunde många gånger
att de agerande karlarna
som skulle ta i på med slakt-
en var så pass besvärade
då de började att de form-
ligen kunde stjäl på väg till

ladugården.

En skollänare i sock-
nen blev på sin tid
omse med prästen i
socknen. Under lång tid
vor de de ärgaste vän-
ner ända tills prästen
avflyttade från orten.

Det kunde man än vid
ett tillfälle att skollän-
aren sade då fallet föll
på prästen: Då är en
rättvis skabbakuk!!!
Han syftade då inte på
det profetiska namnet
i dess mening utan på
att ge prästen ett riktigt
groft tillmärke. Och man

visste dåtida, inte något
varre skamman än det
med krusongan inblandade.
Han menade visst
inte att prästen var en
profetisk lögning, nej
visst inte! Nej, han önskade
de frimurarna prästen på
det allra skynfligaste
som han kunde göra och
det så grundligt som möjligt.

En pojke som på den tiden
blev av prästen vid kon-
firmationen frihåll upp-
manades att läsa upp
samma utantill på de
större och mindre profet-

na, klara sig bra till
han kommit förbi "Hälsan"
då han började kosta fri-
låget, varpå prästen blev
irriterad och uppmärks-
amade honom att fortsätta.

Pojken började då att
samma "håbla... håbla...
håbla... håbla... - då prästen
gick till: "Var står du och
håblar åtta!!" Då skrek
pojken till i friskräckel-
sen helt kastad. Huk! var-
effen han blev eldrid i
hela ansiktet och skuldr
i hela kroppen.

Pojken rakade det par-
fetiska namnet som skam-

varann, ty han hade krit
de äldre användda detta,
varföre han inte velat
saga detta namn, om
han inte blivit fringad
till det. Detta var y den
präst som skolläraren
kallat vid detta smäde-
namn, men det kritade
han och äldre men var
vid att det mestadels
användes som smäde-
namn. De inte ville ut-
tala det under andra
förhållanden.

Allmogens ville knappast
riktigt godkänna denne pro-
jekt som stod upprättad

sist av profeterna. Det
hela kottade i att han
har ett sådant skamman.

Då prästen uttalade warm-
et tydd det inte riktigt så
fullt, men den sista Havel-
sen fanns där i alla
fall. Och om rätt prästen
vände till det litet bättre
så fanns det likväl.

Då tyckte många enkla per-
soner och barnen vid denna
tid funderade mycket på
detta fula warm tagit
med i bibeln. Detta be-
roende på den förvåning
det gäll och användning
som skamman...

ACC. N.R. M. 8132:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En man i Kullberg fick leia
skummet. Han så länge
han levde. Hans gäst
fick leia skummet. Hans
hula (= skumhula). Detta
hade flera orsaker och
han var själv orsak till
det. Var han valde om
i ett samtal. Antingen
det rörde sig om sak eller
person. Vållade han all-
tid ordet skum. Da' va
skum te folk, sade han
eller. Da' va skum te
kona, eller. Da' va skum
te va som inte brinner
i spisen. Eller. Da' kan
en inte fri skums skull

o. s. v., o. s. v.

Brannens gäst intill fick
namnet Tjures becke och
han, bonden gäst fick heta
stuten. Detta berodde på
att han i sin friska ung-
dom skulle vara litet fjärr-
re än de öfriga pojkarne
i byn. Han skulle in i folk-
skolan vilket han också
gjorde. Under denna tid kal-
lades denna av allmänheten
med namnet: Stutskolan
(= stutskolan) så enkelt
var det. Han menade att
det var oerindigt att en bond-
pojke går så in på och
kan trodde blott att det

var kinnad som dikterat
hans uttände där, vilket och
visade sig att det var så.

En annan gård gick nam-
net Ripsinsås och det kunde
och så sina rosor. Ågren
till denna gård var en van-
lig kunde men brukade gå
rösa då det fäll honom
in. Tugen talade om det fri-
an han en vacker sommar
gärde rösa och gick så
ut med dem till fröjning.
Han både gick omkring med
rösorna både inom och
utan staken i flera dagar
men helt plötsligt syntes
han inte till. Hans hus

ACC. N:R. M. 8132:21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

friklassade till folk som
frigade att han var sjuk
och låg på vinden. Ja, sjuk-
domen var ej så farligt
med men han stannade
på vinden i två veckor
och ej visade sig. Sedan var
den att han med frikai-
lek uppsökt casanovatrini-
nor och försökte salupria
riforma till dem på ett
besynnerligt sätt. Han fri-
sökte valdria dem kaisor-
na hade han bara med
som text: som vi brukar
saga här i husaland. Kvin-
norna blevo både rädda
och arga och gubbarna

ACC. N.R. M. 8132:29.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i gårdarna brödde honom
skryt om han visade sig
sedan mycket brötit
in. Det var sista gången han
brödde gjorde och saluförde
råfsor. Men, från denna
dag fick hans gård heta
Råfsornas och hans gäla
råfsomakarin.

Förliga öknarna var
fjöringsgöda med stödder
av ett eller annat slag.
En kunde i kullstug kalla-
des alltid fri "koben" tak-
en var den att han en
gång stulit en koa och
detta blev upptäckt. Sedan
fick han alltid bära detta

mann. Fomen till denne
gick också beta korven och
somen efter kongen korv-
ämnar (= korvänder).

Bäcken där den grise
korven hade sitt tilldrag
på sin tid gick efter denne
händelserika dag då han
stulit korven beta: Korv-
läcken?

En man i Kulltups fjän-
de dräng i sin ungdom,
början av 1800-talet då
han bestäl sin husbunde-
-en av de rikaste bonderna
socknen - på en del saker. Den-
ne gick ~~under~~ ^{ihop} det stiftiga
namnet Riltan (= Riltan).

så länge han hade till
i början av 1900-talet. Han
en som inte kände till att
det var ett öknamn, trodde
att han varit rättare i
sin ungdom och till och
med titulerade honom
frå riddaren.

En lappskridhare i äldre
tid i Kulltorp, kallades för
'Puff'. Detta var ett öknamn.
Kästen i församlingen var
mycket inflyttad och kände
sig till att det var ett ök-
namn. En dag stegade 'Puff'
in på pastoratets expedition där
pastorn sade: Var så god
och sitt ned, fader Puff!!

Jag heter inte såsom "Puff"
tho jag heter Jhummes, så de
den tillhörde förnummar.

En man i västerbotten
kallades för Jven Burva.
Ar ord anledning av gäbe-
kant men utslagen där-
för att han födde sig kunn-
na utbratta allting. Då han
hörde berättas om Andre-
mannens ballongfärd, gjorde
han sig en berättning och
försökte förnu folk att tro
att han skulle gea tillred-
es på detta sätt. Då han
fick sin maskin färdig, thog
han upp på ledugårdsstaket
och försökte komma iväg.

Han misslyckades, föll ner
och låg på att slå ihjäl
sig. Sedan var han borta
för alla sådana funderingar
at. Han brukade säga så
här när folk talade med
konan: "Min far var sluar
men ja a' lite sluar
än han a' min papp a'
lite sluar än ja..."

Men folket i bygden hade
en helt annan uppfattning
de såde så här:

Joan Duvas far var tåm-
laren klok, Joan Duva a'
Gunnar till prästlandet och
senen han a' den så
det förelär... Detta var också

=slur)
=slurare)

med verkliga förhållandet
överensstämmande.

Sonen Alfred = kallad 'Pudrett'
var mycket dumare än
fadern. Han arbetade i Anders-
tröys i början av seklet. Han
talade då om att säga sig
ett tillnamn. Detta pratade
han om ofta bland arbetarna
och led dem om kvinnofri-
slag, då någon knipslag förslog.
'Pudrett'! Alfred blev eld
och ljor och sade sig vilja
beta ett så mycket namn.
Han skulle genast lägga in
småkan i d. v. arbetarna ne-
der sig an skräck men försök-
te dock att vilja bet i m.

je full och jukade med
hon som så mycket de orkade.
Då Alfred kom hem till fred-
sen på kvällen sade han
gräpet av entusiasm:
- Ja så ja me fulla
far!!!
- Ja du da' skut tvän duva
med sin pyjsiga kosh!!
- Ja så kalla me Reddelt
sade Alfred triumferande!
- Ja du inta' veta' pyjka!
Ja a' ja bara' skiden ja!
tvän duva me i fulla
son. Då blev Alfred avlyd
och han fristod em att han
blivit utsatt för drift. Han
talade sedan aldrig om att

begär tillnamn. Men Pu-
dretts' fick han beta så länge
han levde. Det berättas flera
roliga historier om honom från
hans tid som arbetare i dunders-
frys "Pudretts" var mycket föi-
fäst i sirup. Detta måste
arbetarna på fabriken då ha
arbetade. De lovade honom
en krall då de kommit till
kandelsboden att om han åt
eggt för fem öre just skulle
han få äta så mycket sirup
han ville, om han så åt en
en kanna. Han skulle slippa
basta enligt kamraterna skull-
le behålla kulan. Han åt friskt
eggt justen, sedan begynde hand-

ACC. N.R. M. 8132:30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

laren till en kanna sirups
men han kunde inte äta
ut allt. Han fick gå ifrån
det och bege sig på hem-
väg. Om hemvägen det berättar-
de han sålunda. "Först fick
ja lossa bröden på jorden
kannan, sen var det inte
långt till jag hann inte ut
allt. Efter denna dag ville
han inte se sirups och myg-
ket mindre bröd talas om
den. Han fick trots detta myg-
or sirupsätande inget särskilt
men då det besynerligt var.
Men, han hade en mycket
stark begär och tillde djäfrö-
het mera än andra personer....

En kontouren eller vreden vin-
na i Kullerups kallades
fri fri "Korta på Låmna".
Denna kvinna sålde kläden
och förkläden. Det mest
froliga är att hon följt
öknamnet på grund
av att hon verkligen hade
"kort land" om man skall
uttrycka sig så. Men
froligen syftade man dit på.
En man med mycket
rött hår - fräster, var det
"Kortas" bröder kallades fri
"Röllum" (= Rödhum) rätt
och slätt, barnen fingo
keta det efter honom. Så
var det ofta fri då man talade
mycket i öknamn...